

DATOS IDENTIFICATIVOS

Lingua e literatura: Español

Materia	Lingua e literatura: Español			
Código	O05G110V01507			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Acuña Ferreira, Antonia Virginia			
Profesorado	Acuña Ferreira, Antonia Virginia			
Correo-e	virginia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>Pretendemos que o alumnado adquira unha boa competencia lingüística e literaria do español e para alcanzar este obxectivo traballaremos as destrezas que entran en xogo no proceso comunicativo: a capacidade lectora, a expresión oral, a expresión escrita e a análise e interpretación de textos orais e escritos.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da educación infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela no estudantado.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do periodo 0-3 e do periodo 3-6.
C28	Coñecer experiencias internacionais e exemplos de prácticas innovadoras en educación infantil.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C44	Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
C46	Comprender o paso da oralidade á escritura e coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.
C48	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.
C49	Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.

C51 Adquirir formación literaria e en especial coñecer a literatura infantil.

D1 Capacidade de análise e síntese

D3 Comunicación oral e escrita

D5 Coñecemento de informática

D7 Resolución de problemas

D9 Traballo en equipo

D12 Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade

D13 Razoamento crítico

D15 Aprendizaxe autónoma

D16 Adaptación a novas situacións

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Adquire hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativa e cooperativa, e trata de promovelos no estudantado desde a participación e o esforzo individual.	A3 A4	B4 B11	C29	D7 D9 D15
2. Comprende e sabe interpretar os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	A1 A2	B1 B2	C28	D7 D13 D15 D16
3. Coñece as bases teóricas dos currículos de excelencia educativa e é capaz dunha valoración crítica dos deseños curriculares españois.	A3	B11	C28	D7 D13 D15 D16
4. Coñece, respecta e promove a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa, e é capaz de contribuír á planificación e xestión críticas de tal diversidade.	A1 A2 A4	B11	C48	D7 D12 D16
6. Valora a importancia do traballo en equipo e asume a súa cota de responsabilidade.			C29	D7 D9 D13 D16
7. Mellora as destrezas básicas de lectura, escritura e especialmente da comunicación oral, en canto compoñentes esenciais, ao lado do cálculo, das competencias clave e ferramentas precisas para reforzar a educación e o rendemento do profesorado.	A4	B11	C43 C44 C46 C49	D3 D15
8. Sabe expresarse en español con fluidez e precisión e pode facer un uso flexible de devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais.	A4	B11	C43 C44 C46 C49	D3 D15
9. Comprende o paso da *oralidad á escritura e coñece e sabe usar os diferentes rexistros e usos da lingua		B6	C43 C44 C46 C49	D3 D15
10. É capaz de comprender unha ampla variedade de textos extensos, así como de recoñecer neles sentidos implícitos e facer valoracións críticas.	A2 A3	B11	C21 C43 C44 C51	D1 D7 D13 D15
11. É quen de interpretar e de construír textos sobre temas de certa complexidade desde o respecto ás normas de xénero de discurso, de tipos de texto e desde as esixencias de claridade, de coherencia, de cohesión e cunha elocutio axeitada aol contexto.	A4	B6 B11	C43 C44 C51	D1 D7 D13 D15 D16
12. Adquire formación literaria, con especial atención ao papel e ao uso da literatura na educación infantil.		B2	C46 C51	D1 D13 D15
13. Coñece e aplica creativamente os conceptos básicos de análise literaria aos xéneros máis utilizados na educación infantil.	A2 A3	B11	C28 C46 C51	D7 D13 D15
14. Utiliza, si a situación requíreo, soportes non verbais que complementen a súa exposición (TIC, audiovisuais...).	A4	B2 B6 B7 B11	C28 C49	D5 D7 D16

Contidos

Tema

1. Principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación, con especial atención á comunicación oral.	1.1. O enfoque comunicativo do ensino de linguas e a educación literaria. 1.2. O ensino de linguas: o enfoque tradicional. 1.3. As linguas como instrumento de comunicación. 1.4. O ensino de linguas na actualidade: o enfoque comunicativo. 1.5. Do ensino da literatura á educación literaria. 1.6. A área de Comunicación e representación da realidade no currículo de Educación Infantil. 1.7. Pragmática e conversación. Elementos non verbais da comunicación oral.
2. Unidade e variedade do español: estándar, *sociolectos e rexistros.	2.1. A diversidade lingüística no currículo de Educación Infantil. 2.2. Unidade do español: o estándar. O concepto de lingua estándar. 2.3. O estudo da diversidade *dialectal das linguas. Dialectoloxía e Sociolingüística. 2.4. A diversidade lingüística en España. Socioloxía da linguaxe. 2.5. A variación diastrática: os dialectos sociais ou sociolectos. 2.6. As actitudes sociais ante as linguas e as variedades lingüísticas. O papel da escola. 2.7. A variación diafásica: os rexistros.
3. Interpretación e construción de textos desde o español, sobre todo de textos dos medios de comunicación social, do ámbito académico.	3.1. Introducción. A Lingüística do texto e o concepto de texto. Sobre os termos texto e discurso. 3.2. Os procesos de escritura. 3.3. Propiedades básicas dos textos: adecuación, coherencia e cohesión textual. 3.4. Xéneros e modalidades textuais: narración, descrición, exposición e argumentación. 3.5. Xéneros da literatura infantil. A poesía de tradición oral. O conto popular.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	2	7,5	9,5
Traballo tutelado	8,5	35	43,5
Lección maxistral	26	26	52
Resolución de problemas	14	20	34
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	9	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	Exposición oral sobre o proceso de preparación e/ou os resultados do traballo tutelado, para mellorar as habilidades de comunicación oral.
Traballo tutelado	Elaboración dun traballo en grupo sobre contidos da materia para mellorar as competencias na redacción de textos académicos.
Lección maxistral	Clases maxistras sobre os contidos da materia. Potenciarase a participación activa do alumnado mediante a formulación de preguntas e a proposta de debates.
Resolución de problemas	Realización de actividades de diversa índole, individualmente ou en grupo, para a aplicación práctica dos contidos explicados nas clases maxistras e a mellora da competencia escrita e lectora: lecturas e documentación sobre o traballo a realizar, análise e redacción de textos, elaboración de propostas didácticas a partir dos contidos ou conceptos explicados, resumos de lecturas, exercicios, etc.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Estas titorías servirán para orientar ao alumnado sobre o tipo de traballo que desexe realizar, facer un seguimento da súa elaboración e da preparación das exposicións orais.
Resolución de problemas	Titorías de apoio para a realización das actividades de aplicación práctica dos contidos da materia, especialmente das que se terán en conta para a avaliación.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Presentación	Valoración da exposición oral sobre a elaboración do traballo en grupo, prestando especial atención ás habilidades de expresión e comunicación oral.	10	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B4 B6 B11	C21 C28 C29 C43 C44 C46 C48 C49 C51	D1 D3 D5 D9 D12 D13 D15 D16
Traballo tutelado	Valoración da calidade do traballo académico realizado por grupos sobre algún dos contidos da materia.	30	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B4 B6 B7 B11	C21 C28 C29 C43 C44 C46 C48 C49 C51	D1 D3 D5 D7 D9 D12 D13 D15 D16
Lección maxistral	Participación activa do alumnado nas sesións expositivas sobre os contidos da materia.	10	A1 A2 A3 A4	B1 B4 B6 B7 B11	C43 C44 C46 C48 C49 C51	D1 D3 D7 D12 D13 D15 D16
Resolución de problemas	Valoración da realización de actividades de aplicación práctica dos contidos da materia.	20	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B4 B7 B11	C21 C28 C29 C43 C44 C46 C48 C51	D1 D3 D5 D7 D12 D13 D15 D16
Exame de preguntas de desenvolvemento	Valoración das respostas a preguntas e/ou exercicios de desenvolvemento sobre contidos da materia.	30	A1 A3 A4	B1 B6	C28 C43 C44 C46 C48 C49 C51	D1 D3 D7 D12 D13 D15 D16

Outros comentarios sobre a Avaliación

É obrigatoria a asistencia polo menos ao 80% das clases, tanto teóricas como prácticas, e a realización e entrega de todas as actividades puntuables que formen parte do sistema de avaliación. A falta de cumprimento desta porcentaxe de asistencia e/ou da realización ou entrega dalgunha destas actividades conleva unha avaliación distinta, baseada exclusivamente na realización do exame de preguntas de desenvolvemento, que neste caso suporá, por tanto, un 100% da cualificación final. No caso de non poder asistir ás clases (por traballo, enfermidade, incompatibilidade de horarios por solapamento con outras materias...), contactar co/coa docente o antes posible.

Para a superación do traballo tutelado e do exame de preguntas de desenvolvemento deberase obter polo menos a metade da cualificación máxima establecida.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, por tanto, como aprobadas nese curso académico.

A realización dalgunhas actividades poderá plantexarse mediante a aplicación de técnicas de Aprendizaxe cooperativa e avaliadas en parte tendo en conta as competencias demostradas para o traballo en equipo, de acordo con ditas metodoloxías.

AVISO: a detección de plaxio nalgunha das tarefas ou traballos propostos suporá a perda do dereito á avaliación continua. As datas dos exames poderanse consultar na web da Facultade de Ciencias da Educación e Traballo Social.

2ª CONVOCATORIA

O alumnado deberá repetir exclusivamente os traballos e/ou probas de avaliación que non fosen superadas na 1ª convocatoria.

OBSERVACIÓNS

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza á Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Briz, Antonio y Albelda, Marta, **Saber hablar**, 6ª, Aguilar/Instituto Cervantes, 2020

Cassany, Daniel et al., **Enseñar lengua**, Graó, 2003

Ceballos Viro, Ignacio, **Iniciación literaria en Educación Infantil**, UNIR, 2013

Escribano, Asunción, **Comentario de textos interpretativos y de opinión**, Arco-Libros, 2008a

Escribano, Asunción, **Comentario de textos informativos**, Arco-Libros, 2008b

Sánchez Lobato, Jesús (coord.), **Saber escribir**, Aguilar/instituto Cervantes, 2006

Yule, George, **El lenguaje**, Akal, 2007

Bibliografía Complementaria

Briz, Antonio, "**Lo coloquial y lo formal. El eje de la variedad lingüística**", 2007

Calsamiglia, H. y Tusón, A., **Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso**, 2ª, Ariel, 2007

Capdevila, Carles, **Educar mejor. Once conversaciones para acompañar a familias y maestros**, Arcàdia, 2016

Cerrillo Torremocha, Pedro César, **La animación a la lectura desde las edades tempranas**, Biblioteca Virtual Universal, 2007

Cortés Rodríguez, L., **Cómo hacer una exposición oral**, Arco-Libros, 2018

Díez, Antonio y Clemente, Vicente, **Didáctica de la lengua y la literatura para los estudiantes para maestro/a: Saberes previos y reflexión didáctica**, Octaedro, 2017

Fuentes Rodríguez, C., **Guía práctica de escritura y redacción**, Espasa/Instituto Cervantes, 2020

Fundación Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, **Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes**, <http://www.cervantesvirtual.com/>, 2018

Fundación del español urgente, **Fundéu BBVA**, www.fundeu.es, 2018

Guerrero Ruiz, Pedro & Mª Teresa Caro (coords.), **Didáctica de la lengua y educación literaria**, Pirámide, 2015

Instituto Cervantes, **Las 500 dudas más frecuentes del español**, Espasa Libros, 2013

Lomas, Carlos (coord.), **Fundamentos para una enseñanza comunicativa del lenguaje**, Graó, 2015

Loureda Lamas, Óscar, **Nuevas perspectivas para el análisis del texto**, Universidad de Murcia, 2010

Martín Vegas, Rosa Ana, **Recursos didácticos en lengua y literatura**, Síntesis, 2015

Mata Anaya, Juan et al. (eds.), **Didáctica de la lengua y la literatura**, Pirámide, 2015

Mendoza Fillola, Antonio, **Función de la literatura infantil y juvenil en la formación de la competencia literaria**, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2008

Muñoz-Basols, Javier, Moreno, Nina, Taboada, Inma y Lacorte, Manel, **Introducción a la lingüística hispánica actual: teoría y práctica**, Routledge, 2017

Nisbet, J. y J. Shucksmith, **Estrategias de aprendizaje**, 4ª, Santillana, 1994

Ong, Walter, **Oralidad y escritura. Tecnologías de la palabra**, 2ª, Fondo de Cultura Económica, 2016

Palou, Juli, Bosch, Carmina y Carreras, Montserrat (coords.), **La lengua oral en la escuela. 10 experiencias didácticas**, Graó, 2005

Real Academia Española, **Enclave RAE**, <https://enclave.rae.es/>, 2019

Rienda, José, **Claves de la composición escrita**, Pirámide, 2015

Sánchez Abchi, Verónica et al., **Producción escrita y dificultades de aprendizaje**, Graó, 2013

Tascón, Mario (dir.), **Escribir en Internet. Guía para los nuevos medios y las redes sociales**, Galaxia Gutenberg / Fundéu BBVA., 2012

VVAA, **Hablar en clase. Cómo trabajar la lengua oral en el centro escolar**, Graó, 2005

Yubero Jiménez, Santiago et al (coords.), **Las bibliotecas en la formación del hábito lector**, Universidad de Castilla-La Mancha, 2015

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Comunicación: Lingua española/O05G110V01101

Outros comentarios

Esta materia forma parte dunha Facultade comprometida coa sustentabilidade do medio ambiente e das persoas. De acordo con esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas baseadas en materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).